

וכתוואה מכך הוא מוצא עצמו חריג ולא שיך. כאליה הם הומווסקסטואל הפסיכובי ודוומיו. הם יצאו מתחום חברה הגברים המולידים ונשארו בחלל שבין תחום הגברים לבין תחום הנשים. הם אינם מולידים ואיןם ילדים, ולכון הם אנשי שלדים בכל המובנים. מעמדם הוא אבדתייפוס לתוכעה אנטיתראקטוראלית, הפוגעת בשלמות הראשית, ומסכנת את ההרמונייה ואת הסדר שבמלאת בריאות העולם ("זכר ונקבה בראשותם").

בהתמך על התיאודיה של מריה דגלאס,⁸⁶ נכוון יהיה לומר, כי החברה הקדומה ראתה את הומווסקסטואלים הפסיכיביים ואת הטרנס-סקסטואלים כאנשיים בלתי שלמים, אנשים פגומים המסכנים את שלמות הטבע. הם נחשבו למיתים, כי אדם שאינו מוליד צאצאים נחשב למית. בכך האמין האדם בכל הזמנים ובכל המקומות (השווה תלמוד בבלי נדר' סד, ע"ב). כאמור במבוא לספר, מחשבה זו נובעת ממה שמכונה במחקר האנתרופולוגי – האחדות הרוחנית של האדם. בשבט הנדמבו שבאפריקה, אדם שמת ללא ילדים, גופתו סומנה בקו שחור מן הטבור ומטה, כולל סביב ערנותו. זאת, כדי לסמן שהאיש העקר הזה מת מוות נצחי, והוא לא יחוורשוב לעולם החיים. לעומת זאת, אם איש היה פורה בחיו והולד ילדים רבים, סימנו את גופתו בקו לבן מן החזה ועד לטבור כסימן לחויניותו של האיש וכעדות לשבו לארץ החיים.⁸⁷

נספח: האם יחסיו דויד ויוהונתן היו יחסים הומווסקסטואליים?

אצל רוב החוקרים, שעסקו בשאלת טיב היחסים בין דויד ויוהונתן, קיימת מגמה להגדיר את היחסים ביניהם כיחסים הומווסקסטואליים מובהקים.⁸⁸ הרוחיקו לכת,

מARY DOUGLAS, <i>Purity and Danger</i> (לעיל, עמ' 78-79).	86
פרטימנס נספחים ראה: V. Turner, <i>Forest of Symbols</i> , p. 65ff.	87
בשנות ה-40 וה-60 של המאה העשרים כתבו על כך בצורה מרמזת בלבד. ראה: Gladys Schmitt, <i>David the King</i> , New York 1946, (reprint, Dial press 1973); George W. Henry, <i>All the Sexes: Masculinity and Femininity</i> , New York 1955, p. 498; Raphael Patai, <i>Sex and Family in the Bible and in the Middle East</i> , New-York 1959, pp. 168-176; M.H. Pope, "Homosexuality", <i>IDB II</i> , New York 1962, p. 416; Walter Harrelson, <i>Interpreting the Old Testament</i> , New York 1964, p. 168-169	88
לדVID ויהונתן נתיות דומיניות בצורה גלויה ביותר, ראה: T. Horner, <i>Jonathan Loved David</i> , Philadelphia 1978, p. 26-39; Willy Schottroff, <i>Die Macht der Auferstehung: Sozialgeschichtliche Bibelauslegungen</i> , Munich 1988, pp. 126-132; D. N. Fewel & D. N. Cunn, <i>Gender, Power and Promise</i> , Tennessee 1993, pp. 148-152; M. Zehnder, "Exegetische Beobachtungen zu den David-Jonathan-Geschichten", <i>Biblica</i> 79 (1998), pp. 153-179; M. Nissinen, "Die	

לאחרונה, שרויר ושתאוביי בטענות המרומות, כי לא רק יהונתן אהב מינית את דוד, אלא גם שאול מלך.⁸⁹

טענתם של רוב החוקרים מבוססת על משמעותו של הפועל 'אהב' בקיינת דוד: "נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים" (שמ"ב א, כו) וגלגולו בספר שמואל, וכן על ביטויים אחרים הנלוים אליו. לטענת הורנר,⁹⁰ פיוול וכון,⁹¹ יש לשורש אה"ב במקרא קשת רחבה של משמעויות, שאחת מהן היא ארוטית.

מה כתוב בשם"א ייח, א"ד: "וּנְפָשׁ יְהוֹ�נְתָּן נִקְשָׁרָה בַּנֶּפֶשׁ דָּוד, וַיַּאֲהַבֵּהוּ יְהוֹנְנָתָן כַּנֶּפֶשׁוּ... וַיִּכְרֹת יְהוֹנְנָתָן וְדָוד בְּרִית בָּאֲהַבְתּוּ אֹתוֹ כַּנֶּפֶשׁוּ"; ובפרק כ, יז: "וַיַּוְיְסִיף יְהוֹנְנָתָן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת דָוד בָּאֲהַבְתּוּ אֹתוֹ, כִּי אֲהַבְתּוּ נֶפֶשׁ אֲהֻבוֹ" הם למדו, כי היוזמה להתקשרות בין השניים באה מצד יהונתן. כמו כן, מהיצמדות המילימ "נפש" ו"אהב", ומהביטוי בפרק יט, א: "וַיַּהוֹנְנָתָן חָפֵץ בְּדָוד מָאֵד", הם הסיקו כי הדבר בקשר אינטימי בין השניים. לחיזוק טענתם הם הסתייעו בעדרויות ממושלי טז, כו: "נֶפֶשׁ עָמֵל עַמְלָה לוֹ, כִּי אֲכֵף עַלְיוֹ פִּיהּוּ"; מבר' לד, ב"ג: "וַיַּרְא אָוֹתָה שְׁכָם בַּن חֲמוֹר... וַיִּקְחֵה אָוֹתָה וַיִּשְׁכַּב אָוֹתָה וַיַּעֲנֵה. וַתַּדְבֹּק נֶפֶשׁוּ בְּדִינָה בַּת יַעֲקֹב"; משה"ש א, ז: "הָגִידָה לִי שָׁאַהֲבָה נֶפֶשִׁי אַיִּחָה תְּרֻעָה אַיִּחָה תְּרֻבֵּץ בְּצָהָרִים" וכן ג, א"ג: "עַל מַשְׁכָּבִי בְּלִילּוֹת בְּקַשְׁתִּי אֶת שָׁאַהֲבָה נֶפֶשִׁי" ועוד.

פיול וכון שמו דגש על סיפור התפרצויות של שאול בשם"א כ, ל. מתוכן הפסוק הזה, ובעיקר מן הביטויים "נעוט המרדות" ו"לבושת ערות אמרך" למדו, כי שאול החל לבדוק בנטיותיו ההומוסקסואליות של יהונתן בנו. שאול מתאר בפסוק זה את בנו כסוטה מבחינה מינית. שורש הרעות האלה נעוץ באימו, כי את התכוונות הנשיות הללו הוא ירש ממנה. הם אף יודעים למדוד את גודל תשוקתו של יהונתן לדוד, שהייתה, לטענתם, כה עזה, עד כי היה מוכן לוותר על ירושת הכהן.⁹²

Liebe von David und Jonathan als Frage der Modernen Exegese", *Biblica* 80 (1999), pp. 250-263

Silvia Schroer & Thomas Staubli, "Saul, David and Jonathan – The Story of a Triangle? A Contribution to the Issue of Homosexuality in the First Testament", in: Athalya Brenner (ed.), *The Feminist Companion of the Bible*, (Second Series) 7, Sheffield 2000, pp. 22-36

90 ספרו של הורנר, שחובר בשנת 1978, דין בנושא ההומוסקסואליות של דוד ויהונתן ב-13 עמודים בלבד מתוך 161 עמודים בספר. אין בספר זה ניתוח רציני של העדויות המקראיות. הוא מסתפק בהשוואה שטחית של הספר המקראי עם תופעות הומוסקסואליות בחברה המסופוטמית, הכנענית והפלשתית. תמהתני. מנין הוא יודע על הומוסקסואליות אצל הפלשתים, שידיעתנו עליהם ממילא שואפת לאפס.

D. N. Fewel & D. N. Cunn, *Gender; Power and Promise*, Tennessee 1993, pp. 148-152

91 פרטיהם נוספים ראה: פיוול וכון עמ' 149-150.

מלבד העדריות מספרות המקרא, מבקשים חוקרים אלה למצוא חיזוק לטענתם גם בספרות המזורה הקדום. הם משווים, בהדגשה רבה, את דוד ויהונתן לגלגמש ואנכידו אשר לטענתם, גם הם היו הומוסקסואליים. הנחתם היא, כי את יחסיו דוד ויהונתן יש לראות על רקע שכיחותה של התופעה הומוסקסואלית בחברת המזורה הקדום, היושבת בתחום החברה הישראלית.

לדעתי, אין בראיות שהובאו עד כה עדות מספקת לטענה שיחסיו דוד ויהונתן אכן היו יחסים הומוסקסואליים. אומנם, אין אני הראשון הטוען זאת, וכבר היו חוקרים, שתיארו את יחסיו דוד ויהונתן כיחס רעות כנים על רקע פוליטי.⁹³ אך למעט תומפסן (שדן בהרחבה בחלוקת מן הראיות), החוקרים לא נתנו מענה הולם ומקיף למכלול הראיות שהוצעו לעיל. עתה, ננסה להראות, כי לכל אחת מן הראיות שהוצעו על-ידם (פועל, שם עצם או שם תואר) יש פנים רבות ומגוונות בספרות המקרא, וכי אין להסיק מסקנות נחרצות מביתוי כלשהו ללא להתייחס להקשר הענייני, שבו נאמר אותו ביתוי. כמו כן, נראה, כי מבחינה מתודולוגית לא ניתן ללמידה מתופעת הומוסקסואלית בחברת המזורה הקדום על טיב הקשרים בין דוד ויהונתן. לעומת זאת, יש בכתב עדויות הסותרות את הטענה, שיחסיו דוד ויהונתן היו יחסים הומוסקסואליים.

תומפסן כבר הוכיח, כי בפועל 'אהב' אין כדי ללמד על יחסים אינטימיים בין יהונתן לדוד. הוא טען, ובצדק, כי לא בכל מקום שבו מופיע פועל זה חייבים להסיק ממנו שביחסים ארוטיים הכתוב מדבר. כאחת מן הראיות הרבות, הוא מביא את הכתוב במל"א, טו: "כי אהוב היה חירם לדוד כל הימים". לדעתו, מן ההקשר הטכטואלי בפס' טו-כו יש להבין 'אהבה' זו כאהדה וחיבה על רקע מדינית של אינטרסים מסחריים משותפים. אי-לכך, לדבריו, יש לבדוק את אהבת יהונתן לדוד על רקע המאורעות המספריים בספר שמואל. בהסתמכו על מורן⁹⁴ הוא מבירר, כי אה"ב, המופיע פעמים רבות בספר סיפורי דוד ויהונתן, בא לתאר את דרך עלייתו של דוד לשלטון, שאחת מתחנותיה היא כריתת הברית ביניהם. מתוך הכתוב בשם"א כ, ח: "זועשית חסד על עבדך כי בברית ה' הבאת את עבדך עמך" ניתן ללמידה, כי השבואה בהמשך הפרק (שם"א כ, מא) הינה, למעשה, ברית חסד בין דוד העבד ובין יהונתן האדון, אף כי עמוקקי ליבו יודע יהונתן, כי דוד עתיד לרשות את כסא המלוכה. על רקע ידיעה זו מבקש יהונתן מדוד חסד לזרעו (פס' יג-טז).

J. A. Thompson, "The Significance of the Love in the David-Jonathan Narrative in 1 Samuel", *VT* 24 (1974), pp. 334-338; Fritz Stolz, *Das Erste und Schwule Buch Samuel*, Zurich 1981, p. 189; Jens Weizer, *Vom anderen Ufer: Schwule Fordern Heimat in der Kirche*, Dusseldorf 1995, p. 106 ff.; H. J. Stoebe, *Das Zweite Buch Samuel*, KAT, 8.2: Gutersloh: Gerd Mohn 1994, p. 96 ff.

William L. Moran, "The Ancient Near Eastern Background of the Love of God In Deuteronomy", *CBQ* 25 (1963), pp. 77-78

בעמוד 337 כותב תומפסון בין היתר:

"It is not difficult to sense a political aspect to the derivatives of the ambiguous root *ahb*. That the verb *aheb* has these political overtones is clear from a number of other statements in the whole narrative"⁹⁵

חיזוק לכך מצוי בשם"ב א, כג: "שאול ויונתן הנאהבים והנעימים בחיהם, ובמאותם לא נפרד". דומה, כי הכתוב הזה מלמדנו, כי למילה "נאהבים" אין משמעות ארוטית. שהרי, אין זה סביר להניח, כי שאל האב ויונתן הבן היו זוג נאהבים. ויתר מכך הפסוק: "ואהבת את ה' אלהיך" (דב' ו, ה).⁹⁶ חזקה עליינו, אפוא, להבין את כל המובאות בסיפורו דוד ויונתן, שבהן מופיע השורש אה"ב, ובעיקר את הכתוב בפרק יח, א: "ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד, ויאהבהו יהונתן לנפשו" על רקע המאורעות המדיניות בחצר מלכותו של שאול. כללו של דבר: אהבה בין יהונתן ודוד לא נבעה בהכרח מזרים מיניים.

גם התפרצותו של שאול, שהתבטאה במילים: "בן נעות המרדות...لبשתך ולכושת ערות אמר" (שם"א ב, ל), אינה מרמזת בהכרח, כטענת פיול וכoon, על נתיותו ההומוסקואלית של יהונתן, ולא-כל-שפן, שאינה יכולה לשמש, כהשערתם של שרואר וסתובי, הוכחה לסטיותו המיניות של שאול המלך. בצדק טعن תומפסון, כי את הביטוי "בן נעות המרדות" יש להבין על רקע הכתוב בשם"א יח, כח-כט: "וירא שאול וידע כי ה' עם דוד, ומיכל בת שאול אהבתהו. ו يوسف שאול לרא מפני דוד עוד"; רוצה לומר, כי דברי הנאה של שאול מעידים על חרdotתו של המלך לגורל שושלתו. עדות לכך מביא תומפסון גם מדברי שאל לבני בניימין: "גם לכלכם יתן בן יש שדות וכרמים... כי קשורתם כלכם עלי .. כי הקים בני את עבדי עלי לארכ כיים זהה" (שם"א כב, ז-ח).⁹⁷

אשר לדברי הבלע של שאול: "لبשתך ולכושת ערות אמר", הרי אין בהם, לדעתו, יותר מאשר ניבולי פה, או קללה גסה היוצאת בעדרנא דרתחא.
כאן המקום לציון, בהדגשה רבה, כי ויתורו של יהונתן על המלוכה לא נבע,

95 טעם אחר לחזרות המרובות של הפועל 'אהב' בסיפורו דוד, מוצא גרסיאל במדרשי שם דוד שנדרש, לטענתו, מילון "דודים" ו"ידידות", המשמשים תואר מקביל ל"אהוב". לדעתו, הפועל "אהב" משמש כמילנה מנחה, המבקשת להדגиш, כי כולם אהבו את דוד: שאל (שם"א טז, כא); יהונתן (שם יח, ג; ב, יז; שם"ב א, כו); מיכל (שם"א יח, ב, כח); עבדי שאל (יח, כב) וכל עם ישראל (יח, טז). לדבריו: "בכל התיאורים הללו אין המחבר משתמש בגייזון הישיר של דוד כלשון 'דודים' או 'ידיד', אלא במילה הנרדפת 'אהוב', כדי לשחק בה בשמו של דוד" (מ' גרסיאל, "משחקי מילים, צימודים ודרשות שם כתכיס רטוריס-ספרותי בספר שמואל", בית מקרא קנו [תשנ"ט], עמ' 7).

96 ראה: נ' אברהם, "פרשת שמע ישראל", בית מקרא קמט (תשנ"ז), עמ' 107.

97 לפרטים נוספים, ראה תומפסון (לעיל, העלה 93), עמ' 338.

כטענת פיוול וכoon, מההבטה ההומוסקסואלית לדויד, אלא מתוך הכרה וידיעה שבמלוכה הカリימאטית של ישראל אין ירושה שושלתית.⁹⁸

מבחןיה מתודולוגית אין, לדעתו, בספרות המזורה הקדום כדי ללמד, כטענת חלק מן החוקרים,⁹⁹ על טיב היחסים האישיים והמיוחדים בין יהונתן לדויד. אמת, ספרות זו, כפי שראינו לעיל, תרמה רבות להבנת התופעה ההומוסקסואלית בחברה הישראלית בתקופת המקרא. אולם, בין עובדה זו ובין טענותם הרחוקה של שרוייר ושטאובלי, שההומוסקסואליות חדרה לחברה הישראלית בהשפעת שכניה הפלשטים והכנענים, פוערה תהום עמוקה. זאת, כי ההומוסקסואליות הינה תופעה חברתית-אנתרופולוגית כלל אנושית, ולא עניין תרבותי.

כדי להוכיח, כי בחברה הישראלית היו הומוסקסואלים אין אנו זוקקים לעדויות חזק-מקראיות. קל וחוור שלא ניתן מתודולוגית למדוד מדדיות אלה על הנעשה בחדרו הפרטיאלי של פלוני אלמוני.

אין, אפוא, כל ראייה שדויד ויונתן היו הומוסקסואלים. אדרבה, ניתן להוכיח בדרך השילילה שם לא היו כאלה:

א. בקינתו של דויד על שאל ויונתן נאמר בין היתר: "קשה יהונתן לא נשוג אחר" (שם"ב א, כג), היינו: קשה של יהונתן הייתה איתנה בקרב. והקשת, כפי שראינו לעיל (מעמדו של הגבר וציפיות החברה ממנו), הייתה סמל הזיכרות הגברית. לכן, בהכרזה זו, מבקש דויד להבליט את תוכנותיו הגבריות של יהונתן.

יהודנן, אפוא, אינו יכול להיות, כטענת החוקרים, הומוסקסואל פסיבי של דויד.¹⁰⁰

ב. קשה להעלות על הדעת, שדויד בקינתו על שאל ויונתן בנו יאמר לעיני כל ישראל, ولو ברמז, דברים על סטיותיו הנשיות וההומוסקסואליות, כביכול, של יהונתן. קל וחוור בחברה שבה ההומוסקסואל נחשב לאדם שולי חסר-ערך. לכן, לדעתו, בפסוק "נفالתה אהבתך לי מאהבת נשים" (שם, פס' כו), אין שום ראייה לנטיותיו המיניות של יהונתן. גם אם נניח, כי צדקו החוקרים שטענו כי בפסוק זה יש רמז להומוסקסואליות, כיצד נשיב על השאלה: מה היה המנייע שהיה לדויד לחשוף, במעמד דרמטי כזה, קובל עם ועדה, דברים שהשתיקה יפה להם?

ג. דמותו הדומיננטית של דויד הייתה של גבר רודף נשים, עובדה המשתמעת

מפרשת בת שבע (שם"ב יא) ומספר אביגיל, אשת נבל הכרמלי (שם"א כה).

מסקנה: מכל האמור לעיל אנו יכולים לקבוע כמעט בוודאות, כי לאור העדויות המזויות בידינו, לא ניתן לטעון, שהמקרא מבקש לתאר את יחסיו דויד ויונתן כיחסים הומוסקסואליים.

98 על אופי המלוכה בישראל וביהודה ראה: A. Alt, "Das Koenigtum in der Reiche Israel und Juda", VT 1 (1951), pp. 3-4

99 ראה למשל Horner & Staubli,עמ' 37, 30, 25-15, Schroer & Staubli, עמ' 31-35.

100 על מעמדו של הומוסקסואל הפסיבי לעומת האקטיבי בחברה, ראה לעיל.